

**SLAVA!**

MAGYARHON GAZDAG VOLT NEMZETISÉGEKBEN, A MULTIKULTURALIZMUS ORSZÁGA VOLT, AMIT A NEMZETÁLLAMI ÉBREDÉS EGYMÁS MELLETT ÉLÉSSÉ ÉS ÉRDEKHÁBORÚKKÁ VÁLTOZTATOTT, MIVEL A MAGYAROK MINDENÁRON TÖBBSÉGBE AKARTAK KERÜLNI, ÉS EHHEZ NYELVI ASSZIMILÁCIÓ VOLT SZÜKSÉGES. A SZEPARATISTA TÖREKVÉSEK EGYRE ERŐSÖDTEK, ÉS AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ, VALAMINT AZ EHHEZ SZOROSAN KÖTÖDŐ TRIANONI BÉKESZERZŐDÉS ENNEK IGÉNYÉT KI IS SZOLGÁLTÁK, ÍGY NEM KÍVÁNT MÓDON A MAGYARSÁG TÖBBSÉGBE KERÜLT ORSZÁGÁBAN. (AZ ELŐZŐ MONDATOKAT KICSIT ÁT KÉNE GONDOLNI, ILLETVE HIVATKOZNI KELL KISEBBSÉGTÖRTÉNETI FORRÁSOKRA.) ENNEK ELLENÉRE A DÉLI HATÁR MENTÉN (BÁCS-KISKUN-; BARANYA-; ÉS CSONGRÁD MEGYE), VALAMINT A CSEPELI-SZIGETEN TOVÁBBRA IS ÉLNEK SZERB CSOPORTOK TÖMBSZERŰEN, ÉS EGYIKÉT ALKOTJÁK MAGYARORSZÁG 13 NEMZETI KISEBBSÉGÉNEK (MIUTÁN A BUNYEVÁCOK EBBEN A KIVÁLTSÁGBAN – A NAPOKBAN DERÜLT KI – NEM RÉSZESÜLHETNEK). A SZERBEKRŐL IS, MINT ÚGY ÁLTALÁBAN A KÖRNYÉKBELI NÉPEK SZÜLÖTTEIRŐL, NEGATÍV SZTEREOTÍPIA-HALMAZ ÉL A MAGYAR FEJEKBEN, FŐKÉNT AGRESSZÍVNEK ÉS INTOLERÁNSNAK ÍRJÁK LE ŐKET. (AZ UTÓBBI MONDAT CSAK HIBATKOZÁSSAL SZEREPELHET!)EZEN FELÜL „TUDÁSUNK” KIEGÉSZÜL AZZAL, HOGY A SZERBEK ORTODOX VALLÁSÚAK, AZAZ „MÁSOK”. DE ISMERJÜK VALÓJÁBAN A SZERBEKET? DOLGOZATOMBAN A HAZAI SZERBEK TÖRTÉNETÉT, FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉSÉT, KULTÚRÁJÁT, KÖZÉLETI- ÉS POLITIKAI ÉRVÉNYESÜLÉSÉT KÍVÁNOM ÁTTEKINTENI.

**I. HOL KEZDŐDÖTT?**

A SZERB-HORVÁT-SZLOVÉN KIRÁLYSÁG MEGALAKULÁSAKOR NEMCSAK A MAGYAROK VÁLTAK MEG 500 000 HONFITÁRSUKTÓL, UGYANIS A DÉLI ORSZÁGHATÁRNÁL (BÁCS-KISKUN, BARANYA ÉS CSONGRÁD MEGYÉBEN), ILLETVE BUDAPESTEN, FŐKÉNT A CSEPEL-SZIGETEN ÉS KÖRNYÉKÉN JELENTŐS SZERB LAKOSSÁG KERÜLT A JELENLEGI HATÁROK MÖGÉ. EZT KÖVETŐEN, MIUTÁN ÁLLAMPOLGÁRSÁGOT AJÁNLOTTAK NEKIK AZ ÚJ ÁLLAMBAN, 1920 ÉS '30 KÖZÖTT TÖMEGES KIVÁNDORLÁS KEZDŐDÖTT, ÍGY CSAK A HATÁRON „BELÜL REKEDTEK” TÖREDÉKE MARADT MAGYAR ÁLLAMPOLGÁR. A CSEPEL-SZIGETEN TALÁLHATÓ AZ ORSZÁG EGYETLEN TELEPÜLÉSE, AMELY LAKOSSÁGÁNAK TÖBBSÉGE (69%) SZERB ANYANYELVŰ: LÓRÉV (A TELEPÜLÉS 315 FŐT SZÁMLÁL). EZEN FELÜL SZIGETCSÉPEN A LAKOSSÁG 14%-A VALLOTTA MAGÁT SZERB ANYANYELVŰNEK, SZEGED AGGLOMERÁCIÓJÁBAN PEDIG DESZK, BATTONYA, ÚJSZENTIVÁN, VALAMINT SZÁSZHALOMBATTA RENDELKEZIK 10%-OT MEGHALADÓ SZERBSÉGGEL. ELMONDHATÓ, HOGY A SZERBEK MEGOSZLÁSA NÉGY TERÜLETHEZ KÖTHETŐ, EZEK A CSEPELI-SZIGET, POMÁZ ÉS KÖRNYÉKE (NÓGRÁD), SZEGED KÖRNYÉKE ÉS SZÓRVÁNYBAN BARANYA MEGYÉBEN. A NYELVI FELMÉRÉSEN FELÜL TERMÉSZETESEN A VALLÁSI MEGOSZLÁS IS LEHETŐSÉGET NYÚJT A SZERBEK ARÁNYÁNAK

FELMÉRÉSÉRE. 1949-BEN EZ ALAPJÁN BATTONYÁN ÉLTEK A LEGMAGASABB SZÁMBAN (485 FŐ), DE TERMÉSZETESEN NEM A LEGNAGYOBB ARÁNYBAN.

AZ INTERNACIONALISTA VEZETÉS NEM CSAK A MAGYAR NEMZETTUDATOT SÚJTOTTA, HANEM A NEMZETI KISEBBSÉGEKET IS IGYEKEZETT MEGFOSZTANI IDENTITÁSÁTÓL (EMLÉKEZZÜNK CSAK A NÉMETEK HONTALANNÁ TÉTELÉRE), AZOKON A TERÜLETEKEN, AHOL SZÓRVÁNYBAN ÉS NEM NAGY SZÁMBAN, ÉS/VAGY TÖMBBEN ÉLTEK, A NEMZETI ÉNTUDATUK HANYATLANI KEZDETT. ÉRDEKES, HOGY MIND A FEJLETT, MIND A FEJLETLEN RÉGIÓBAN CSÖKKEN A SZERBSÉG ARÁNYA. AZ ELMARADOTTABB RÉGIÓKBAN A FIATALOK ELVÁNDORLÁSA, A FEJLETTEBBEKBEN A BEVÁNDORLÁS JELENT ÁLLANDÓ VESZÉLYT. A 90-ES ÉVEK ELEJÉRE KÉT TELEPÜLÉS MARADT, AHOL TOVÁBBRA IS 10% FELETT VAN A SZERBEK ARÁNYA, EZEK LÓRÉV ÉS BATTONYA. ÉRDEKES, HOGY A DÉLSZLÁV HÁBORÚK NEM HOZTAK KOMOLYABB VÁLTOZÁST A SZERBEK LÉTSZÁMÁBAN, INKÁBB A RENDSZERVÁLTÁS VOLT AZ, AMELY MEGVÁLTOZTATTA A SZÁMUKAT, FŐKÉNT AZ IDENTITÁS-FELVÁLLALÁS KOCKÁZATÁNAK CSÖKKENÉSE OKÁN. MÍG KORÁBBAN A SZERB NYELVET BESZÉLŐ „MAGYAROK” VOLTAK TÖBBSÉGBEN, MOSTANRA A SZERB IDENTITÁS LETT ERŐSEBB A NYELVHASZNÁLATNÁL. A 2001-ES NÉPSZÁMLÁLÁSKOR SOKKAL RÉSZLETESEBBEN KUTATTÁK MIND A KÖTÖDÉST, MIND A SZOROSABB KÖZEGBEN HASZNÁLT NYELVET MEGKÉRDEZTÉK A KULTURÁLIS IGÉNYEK MELLETT. ANYANYELVKÉNT BESZÉLTÉK A LEGKEVESEBBEN A SZERB NYELVET, KICSIT TÖBBEN CSALÁDI, BARÁTI KÖZEGBEN, ÉS A LEGMAGASABB ARÁNYBAN AZOK FORDULTAK ELŐ, AKIK A NYELVET MÁR NEM BESZÉLIK, DE A SZERB KULTÚRÁHOZ KÖTÖDNEK. A FALVAKBAN KEVÉSBÉ ÉRZŐDÖTT A NYELVI ASSZIMILÁCIÓ, MINT A NAGYOBB TELEPÜLÉSEKEN (BUDAPEST, SZEGED).

## **II. HALLATJUK A HANGUNKAT?**

A TÖRVÉNY A SZERBEKNEK MINT KISEBBSÉGNEK, A KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATOK RENDSZERÉN KERESZTÜL NYÚJT LEHETŐSÉGET A KÖZVETLEN POLITIKAI KÉPVISELETRE, AMELYET AZ 1993. LXXVII. TÖRVÉNY SZABÁLYOZ. KORÁBBAN LEHETŐSÉG NYÍLT A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK TELEPÜLÉSI KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATTÁ VÁLÁSÁRA, HA A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATBA JUTOTTAK FELE KISEBBSÉGI JELÖLTKÉNT JUTOTT BE. KÖZVETETT MÓDON JÖHETETT LÉTRE KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZAT, HA A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐINEK 30%-A KISEBBSÉGI JELÖLT. MA KIZÁRÓLAG KÖZVETLEN MÓDON JÖHETNEK LÉTRE KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATOK, VAGYIS A VÁLASZTÓPOLGÁROK 3, ILLETVE 1300 FŐ FELETT 5 FŐ KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATI KÉPVISELŐT VÁLASZTHATNAK. JELENLEG 33 TELEPÜLÉSEN MŰKÖDIK HELYI SZERB KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZAT ÉS 15 FŐVÁROSI KERÜLETBEN VANNAK JELEN. EZ VISSZAESÉS A 8 ÉVVEL EZELEŐTT TAPASZTALTAKHOZ KÉPEST (43 TELEPÜLÉSI-, ILLETVE 16 KERÜLETI KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZAT), AMJ LÉTSZÁMUKHOZ KÉPEST (2001-BEN 3816 FŐ) JÓ TELJESÍTMÉNY. A KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATOK KOMOLY SEGÍTSÉGET NYÚJTANAK A HAGYOMÁNYOK ŐRZÉSÉBEN ÉS AZ ASSZIMILÁLÓDÁS LASSÍTÁSÁBAN, VAGYIS AZ IDENTITÁS MEGŐRZÉSÉBEN. ALEXOV LUBOMIR, AKI 2007 ÓTA AZ SZERB ORSZÁGOS ÖNKORMÁNYZAT ELNÖKE (KORÁBBAN ALELNÖKE), EGYBEN LÓRÉV

POLGÁRMESTERE, NAGY ELŐRELÉPÉSNEK TARTOTTA, HOGY 2009-BEN ÁTADTÁK A SZERB DOKUMENTÁCIÓS ÉS KULTURÁLIS KÖZPONT NAGYMEZŐ UTCAI ÉPÜLETÉT, SZÍNHÁZI KAMARATERMÉVEL ÉS GALÉRIÁJÁVAL. A PEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI KÖZPONT ÉS A SZERB INTÉZET TOVÁBB MÉLYÍTI A SZERB IDENTITÁS OKTATÁSI LEHETŐSÉGEIT. A KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZAT ADJA KI 2009 ÓTA AZ 1991 ÓTA MŰKÖDŐ SRPSKE NARODNE NOVINE HETILAPOT. AZ ELNÖK ÚGY VÉLI, A KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATOK ADMINISZTRÁCIÓS TERHEI ARÁNYTALANOK A JOGOKHOZ KÉPEST, MELYEKET GYAKOROLHATNAK, DE FONTOS ELŐRELÉPÉS, HOGY AZ ORSZÁGOS KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATOK SZÖVETSÉGÉBEN EGYMÁSSAL, ÉS AZ ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐKKEL IS NYÍLHAT KOMMUNIKÁCIÓ, ÍGY KÖNNYEBB AZ ORSZÁGOS KULTÚRÁT A KISEBBSÉGIVEL GYARAPÍTANI.

### **III. HOL TANULJUK A „SZERBSÉGET”?**

AZ A KÖZEG, AHOL AZ ESETLEG MÁR KULTÚRAVESZTÉS ÁLLAPOTÁBA JUTÓ CSALÁDOKBÓL KIKERÜLŐ GYEREKEK MÉGIS MAGUKÉVÁ TEHETIK ATYÁIK KULTÚRÁJÁT, AZ ISKOLA. A SZERBEKNEK ELSŐKÉNT KARLÓCÁN NYÍLT GIMNÁZIUMA 1971-BEN (???), MAJD 1812-BEN SZENTENDRÉN NYÍLT TANÍTÓKÉPZŐ, MELY NÉHÁNY ÉVEN BELÜL ZOMBORBA KÖLTÖZÖTT. A MAGYARORSZÁGI SZERB OKTATÁS SORÁN A NYELVET VÉDTE AZ ARCHAIZÁLÓDÁSTÓL, HOGY A FŐVÁROSBAN SOK SZERBIAI TANULÓ VÉGEZTE EGYETEMI TANULMÁNYAIT. A SZERB ORTODOX EGYHÁZ EZEN FELÜL KOLLÉGIUMOT TARTOTT FENN A VERES PÁLNÉ UTCÁBAN. 1826-BAN ALAKULT A MATICA SRPSKA, AMELY TUDOMÁNYOS ÉS IRODALMI MUNKÁJÁVAL SOKAT TETT A NYELV ÉS KULTÚRA MEGŐRZÉSÉÉRT. TERMÉSZETESEN AZOK A RÉGIÓK (PL. POMÁZ KÖRNYÉKE), AMELYEK VIDÉKIES, ELZÁRTABB KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT LÉTEZTEK, A NYELV MEGÚJULÁSÁT NEM GARANTÁLTÁK.

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚIG 179 ISKOLA MŰKÖDÖTT, A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN MIND A SZERBEK, MIND ISKOLÁIK SZÁMA CSÖKKENT, ÁM AZ ORTODOX EGYHÁZ MINDEN FALUBA KÜLDÖTT TANÍTÓT, AHOL ÉLT SZERB GYEREK. 1948-IG A GÖRÖGKELETI SZERB FELEKEZETI ISKOLAHÁLÓZAT 16 ISKOLÁJA GARANTÁLTA A SZERB GYEREKEK ANYANYELVI ÁPOLÁSÁT, A PÜSPÖKÖKET AZ ANYAORSZÁGBAN KÉPEZTÉK KI A FELADATRA. EZT AZ EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ HÁLÓZATOT HAMAROSAN BEREKESZTETTÉK, 1946-TÓL A DÉLSZLÁV NYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZET TETT KÍSÉRLETET A FELADAT ÁTVÁLLALÁSÁRA, AMELY 1950-IG PÉCSETT, MAJD A RÓZSÁK TERÉN, BUDAPESTEN MŰKÖDÖTT. 1992-BEN A AZ INTÉZMÉNY KÉT RÉSZRE SZAKADT, A RÓZSÁK TERÉN MA SZERB ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS DIÁKOTTHON MŰKÖDIK (MA A NEVE NIKOLA TESLA SZERB TANÍTÁSI NYELVŰ ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS DIÁKOTTHON). BATTONYÁN KÉTNYELVŰ TANINTÉZMÉNY (AHOL SZERBIAI VENDÉGTANÁR IS DOLGOZIK), LÓRÉVEN ÉS DESZKEN ÖSSZEVONT ALSÓ TAGOZATOS TANNYELVŰ ISKOLA MŰKÖDIK. A SZERB PEDAGÓGUSOKAT A BUDAPESTI ELTE ÉS SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM SZLÁV FILOLÓGIAI TANSZÉKEIN, VALAMINT A BUDAPESTI TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLÁN KÉPZIK, ALACSONY HALLGATÓI LÉTSZÁMMAL.

#### **IV. NYELVÜNK ÉS NEVÜNK**

A NYELVHASZNÁLAT MESSZE A LEGFONTOSABB ELEME AZ IDENTITÁS MEGŐRZÉSÉNEK, AMENNYIBEN ANNAK MÁR A CSALÁDON, BARÁTI KÖZÖSSÉGEN BELÜLI HASZNÁLATA IS ELMÚLT, AZ NEHEZEN MEGŐRIZHETŐ, TOVÁBBADHATÓ. EZ FŐKÉNT OTT JÁR ERŐS ERODÁLÓDÁSSAL, AHOL A KISEBBSÉGIEK NEM TÖMBBEN, ILLETVE TÖBBSÉGBEN ÉLNEK, DE PL. MÉDIUMOK, VAGY MAGASABB SZINTŰ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK TERÉN NEM IS LEHETSÉGES EGY KISEBBSÉGNEK FELVENNIE A VERSENYT A TÖBBSÉGGEL. HASONLÓAN ASSZIMILÁLÓ JELLEGŰ A VEGYESHÁZASSÁG, AMELYBEN AZ EGYIK FÉL NYELVISMERETI HIÁNYOSSÁGA A KISEBBSÉGI NYELV HASZNÁLATÁNAK CSÖKKENÉSÉVEL JÁR. A SZERB-MAGYAR VEGYESCSALÁDOKBAN ÁLTALÁBAN MÁS KISEBBSÉGEKHEZ KÉPEST ERŐSEBB A SZERB NYELV MEGŐRZÉSE IRÁNTI VÁGY, A GYEREKEK LEGALÁBB FELNŐTTKORUKRA PRÓBÁT TESZNEK A SZERB NYELV ELSAJÁTÍTÁSÁRA.

MIVEL MEGLEHETŐSEN KEVÉS ÁTFEDÉS TALÁLHATÓ A MAGYAR ÉS A SZLÁV NEVEK KÖZÖTT, A SZERBES HANGZÁSÚ CSALÁD- ÉS KERESZTNEVEK SZINTÉN SEGÍTIK AZ IDENTITÁS MEGŐRZÉSÉT. A VIDÉKI KIS KÖZÖSSÉGEKBEN NEM RITKÁK A GÚNYNEVEK, RAGADVÁNYNEVEK, AMELYEK GYAKRAN TOVÁBBADÓDNAK AZ UTÓDOKNAK IS. A GÚNYNEVEK LEHETNEK ÁLLATNEVEK, TULAJDONSÁGRA ÉS SZÁRMAZÁSRA UTALÓK. AZ EGYHÁZI ANYAKÖNYVEKBEN NEVEIK CIRILL BETŰKKEL SZEREPELTEK, ÁM A HORTHY-KORSZAKTÓL A HETVENES ÉVEKIG KÉRDEZÉS NÉLKÜL A MAGYAR VÁLTOZATOT JEGYEZTÉK BE. EZT KÖVETŐEN ENGEDÉLY KÉRÉSE UTÁN VOLT LEHETŐSÉG A SZERB NÉV ANYAKÖNYVEZTETÉSÉRE. A 90S ÉVEK ELEJE ÓTA VAN LEHETŐSÉG ÚJBÓL RENDES SZERB NEVEK ADÁSÁRA, ÁM FORDÍTÁSUK MEGLEHETŐSEN NEHÉZKES AZ ELTÉRŐ FONÉMAKÉSZLET MIATT.

A SZERB HAGYOMÁNYOKBAN A LÁNYOK MINDIG FELVESZIK FÉRJÜK VEZETÉKNEVÉT, ÁM AHHOZ NEM KÖTŐDIK SEMMILYEN KÉPZŐ, AMELY A HÁZASTÁRSI KAPCSOLATOT JELEZNÉ. A GYEREKEK ÁLTALÁBAN NAGYSZÜLEIK NEVÉT KAPJÁK. A VEGYESHÁZASSÁGOKBAN VISZONT EZ A NÉVADÁSI SZOKÁS MEGSZAKAD.

#### **V. HIT, VALLÁS, ÜNNEPEK**

A DÉLSZLÁVOK SZÁMÁRA, EURÓPA MÁS TERÜLETEITŐL ELTÉRŐEN, MEGHATÁROZÓ ELEM VOLT, HOGY A FELEKEZETI HOVATARTOZÁSUKKAL KÜLÖNBÖZTESSÉK MEG MAGUKAT EGYMÁSTÓL, VAGYIS A HORVÁTOK A KATOLIKUS, A SZERBEK A PRAVOSZLÁV, A BOSNYÁKOK PEDIG AZ ISZLÁM HITET KÖVETIK (MIVEL NYELVÜK NAGYBAN HASONLÍT). EZ MAGYARORSZÁGON IS AZ ELKÜLÖNÜLÉST SEGÍTI, FENTEBB MÁR EMLÍTETTEM, HOGY A GÖRÖGKELETI VALLÁS MILYEN HATÁROZOTTAN SEGÍTETTE AZ ISKOLÁK FENNTARTÁSÁT, A PEDAGÓGUSOK „IMPORTÁLÁSÁT” ÉS AZ ANYANYELV MEGŐRZÉSÉT. MAGYARORSZÁGON 1790 ÓTA EGYENJOGÚ, DE MÁR 1752-BŐL IS VANNAK FENNMARADT ANYAGOK ANYAKÖNYVEZÉSRE. A VALLÁS A SZERBEK ESETÉBEN AKKOR IS MEGHATÁROZÓ ELEM, HA AZ ILLETŐ NEM HÍVŐ.

A TÖBBSÉGITŐL ELTÉRŐ SZOKÁSOK, ÜNNEPEK SZINTÉN MAGUKBAN HORDOZZÁK A SZERB IDENTITÁST. EZEK AZ ÜNNEPEK SZINTÉN A VALLÁSHOZ KÖTÖDNEK ELSŐSORBAN. ÉRDEKES KETTŐSSÉG ALAKULT KI A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ SZERBEKNÉL, UGYANIS A SAJÁT ÜNNEPEIKRE SZABADNAPOT VESZNEK KI, A KATOLIKUS ÉS PROTESTÁNS HÍVEK ÜNNEPNAPJAIT SZINTÉN OTTHON TÖLTIK (ENNEK OKA, HOGY AZ ORTODOX EGYHÁZ ÜNNEPEIT A JULIÁNUS NAPTÁR SZERINT TARTJA). VEGETES HÁZASSÁGOK ESETÉN MINDKÉT FÉL IGYEKSZIK TISZTELETBEN TARTANI A MÁSIK SZOKÁSAIT, ÍGY HÚSVÉTBÓL ÉS KARÁCSONYBÓL IS KÉT ALKALMAT ÜNNEPELNEK. A KARÁCSONY ÉS AZ ÚJÉV ÜNNEPE NOVEMBER VÉGÉN KEZDŐDIK A NAGYBÖJTTEL, AMELYET NAGYON SZIGORÚAN VESZNEK. A SZENTESTE JANUÁR HATODIKÁRA ESIK, KARÁCSONYFÁT NEM ÁLLÍTANAK, HELYETTE SZALMÁVAL TERÍTIK BE A SZOBÁT. KIEMELT SZEREPE VAN A FRISSEN SÜTÖTT KENYÉRNEK, A HÁZ FELSZENTELÉSÉNEK ÉS A KIZÁRÓLAG BÖJTÖS ÉTELEKBŐL ÁLLÓ VACSORÁNAK. A VACSORÁNÁL FELKÉSZÜLNEK VÁRATLAN VENDÉGEK FOGADÁSÁRA, MÍG ESTE KINT HAGYJÁK AZ ÉTELT A HOLTAK LELKEINEK, HA HAZATÉRNÉNEK. ÁM A KARÁCSONYNÁL IS NAGYOBB ÜNNEP A SZERBEK ÉLETÉBEN A SLAVA. A CSALÁD VÉDŐSZENTJÉT AZ APA HOZZA A CSALÁDBA. ENNEK KIVÁLASZTÁSÁT KÉT MAGYARÁZATTAL SZOKTÁK ILLELNI. AZ EGYIK, HOGY A CSALÁD EZEN SZENT NAPJÁN TÉRT ÁT A KERESZTÉNYSÉGRE, A MÁSIK, HOGY EZEN SZENTTŐL KÉRTEK SEGÍTSÉGET VALAMELY NAGYON FONTOS ESEMÉNY BEKÖVETKEZTEKOR. A SLAVA IS SZOROSAN AZ EGYHÁZHOZ KÖTÖDIK, A PAP SZENTELT VÍZZEL ÖNTÖZI MEG A HÁZAT ÉS FÜSTÖLŐVEL ŰZI EL A ROSSZ SZELLEMEKET, VALAMINT MEGCSÓKOLJÁK AZ ÜNNEPI KALÁCSOT, VALAMINT VÖRÖSBORRAL FELSZENTELI A PAP A KOLYVÓT, EGY FŐTT BÚZÁBÓL KÉSZÜLT FÜSZERES SÜTEMÉNYT. A SLAVA TULAJDONKÉPPEN EGY CSALÁDI MISE. A HÚSVÉT A SZERBEK KÖRÉBEN IS TÖBB NAPON ÁT TART, NAGYPÉNTEKEN JELKÉPESEN ELTEMETIK KRISZTUST, MAJD HÉTFŐN ÜNNEPLIK FELTÁMADÁSÁT. VANNAK TELEPÜLÉSEK, AHOL ÁTVETTÉK A MAGYAROKTÓL A LOCSOLKODÁST. SZENT IVÁN NAPJA A GONOSZ SZELLEMEK ELŰZÉSÉRŐL SZÓL, AMELY NAPON KOSZORÚKKAL DÍSZÍTENEK MINDEN FONTOS ÉPÜLETET. A SZERBEK SZEMLELETÉBEN A KOSZORÚ A TERMÉSZET ALKOTÁSÁNAK KORONÁJA, EZÉRT A KATOLICIZMUSSEL ÉS PROTESTANTIZMUSSEL ELLENTÉBEN A HÁZASODÓ PÁRT IS „MEGKORONÁZZÁK”. TÖBB SZENTET IS ÜNNEPELNEK MÉG, MEGÜLIK PÉLÁDUL SZENT MIKLÓS, SZENT GYÖRGY ÉS SZENT MÁRK ÜNNEPÉT IS. KIEMELKEDŐ SZENT SZÁVA ÜNNEPE, AKI A SZERBEKET KERESZTÉNNYÉ TETTE A XIII. SZÁZAD ELEJÉN.

NEM UTOLSÓSORBAN MEGEMLÉKEZNEK A RIGÓMEZEI CSATÁRÓL, AMELY SZERBIA FÜGGETLENSÉGÉNEK ELVESZTÉSÉVEL ÉS URALKODÓ OSZTÁLYÁNAK PUSZTULÁSÁVAL JÁRT.

## **VI. SZERBEK A MÉDIÁBAN**

MINT FENTEBB MÁR ÍRTAM, A SZERBEK A 90S ÉVEK ÓTA RENDELKEZNEK ÖNÁLLÓ HETILAPPAL, EZ A SRPSKE NARODNE NOVINE. A MAGYAR RÁDIÓ 1992 ÓTA SUGÁROZ SZERB NYELVŰ ADÁSOKAT, ÖNÁLLÓ INTERNETES RÁDIÓVAL IS RENDELKEZNEK, EZEK EGYIKE A RADIO "SRB", AMELYET AZ

ORSZÁGOS, ÉS A RADIO "RITAM", AMELYET A FŐVÁROSI SZERB KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZAT TART KÉZBEN A NAP 24 ÓRÁJÁBAN. A MAGYAR TELEVÍZIÓBAN EGY 26 PERCES TELEVÍZIÓS MŰSORBAN, A SRPSKI EKRANBAN ÁLDOZHATNAK KULTURÁJUKNAK.

## **ÖSSZEFOGLALÁS**

LÁTHATÓ, HOGY A SZERBEKNEK SINCSEN KÖNNYŰ DOLGA IDENTITÁSUK MEGŐRZÉSE TERÉN, HISZEN AZ ELVÁNDORLÁS, AZ ELŐREGEDÉS SÚJTJA A VIDÉKI, AZ ASSZIMILÁLÓDÁS PEDIG A VÁROSI CSOPORTJAikat. ELLENBEN A SZERBEKNEK VOLT VALAMIJÜK, AMELY MÄS KISEBBSÉGEKNEK NEM ADATOTT MEG: EGY NAGYON ERÖS EGYHÄZ, AMELY MINDEN KÖVET MEGMOZGATOTT AZ ANYANYELV ÉS KULTÚRA ÁPOLÄSÄ ÉRDEKÉBEN (TALÄN A SZERBEK NYELVE KÖVETTE EGYEDÜL A NEMZETI KISEBBSÉGEK NYELVEI KÖZÜL AZ ANYAORSZÄGIT), ÉS ÍGY AZ OKTATÄSÖN, A LITURGIÄKÖN ÉS ÜNNEPEKEN KERESZTÜL MEGÖRIZTE A SZERBEK IDENTITÄSÄT, AMELY OLYAN ERÖS, HOGY A VEGYESHÄZASSÄGÖK SORÄN IS KIKÉNYSZERÍTI A PÄROS ÜNNEPTARTÄST, ABBAN AZ ESETBEN, HA A GERGELY ÉS JULIÄNUS NAPTÄR SZERINT AZ AZONOS ÜNNEP NEM EGY NAPRA ESNE.

## **FELHASZNÄLT IRODALOM**

BOTTLIK ZSOLT: A SZERB ETNIKAI TÉR VÄLTOZÄSÄI A XX. SZÄZADBAN A MAI MAGYARORSZÄG TERÜLETÉN = KISEBBSÉGGUTATÄS, 2005. (14. ÉVF.) 2. SZ. 222.-229. O.

MILOSEVIC, PETAR: AZ UTOLSÓ SZENTENDREI SZERB = TISZATÄJ, 2008. (62. ÉVF.) 6. SZ. 93-98. O.

PAPADOPULOSZ DÖRA: GRATULÄLUNK! - INTERJÜ ALEXOV LYUBOMIRRAL, AZ ORSZÄGÖS SZERB ÖNKORMÄNYZAT ELNÖKÉVEL = BARÄTSÄG, 2010. (17. ÉVF.) 3. SZ. 6433. OLD.

SZARKA LÄSZLÖ: ETNIKAI VÄLTOZÄSÖK A DÉLI SZLÄV KISEBBSÉGEKNÉL = TÉR ÉS TEREPI - TANULMÄNYÖK AZ ETNICITÄS ÉS AZ IDENTITÄS KÉRDÉSKÖRÉBÖL II. (AKADÉMIA KIADÓ; BUDAPEST [2003]) 297.-299. O.

BINDORFFER GYÖRGYI - VÄLTOZATÖK A KETTÖS IDENTITÄSRA. KISEBBSÉGI LÉTHELYZETEK ÉS IDENTITÄSALAKZATÖK A MAGYARORSZÄGI HORVÄTÖK, NÉMETEK, SZERBEK, SZLOVÄKÖK ÉS SZLOVÉNEK KÖRÉBEN. (BUDAPEST, GONDOLAT-MTÄ ETNIKAI-NEMZETI KISEBBSÉGGUTATÖ INTÉZET, 2007, 3) PP 188-236. O.

SZERB-MAGYAR VEGYES BIZOTTSÄG BUDAPESTEN = HISTÖRIA, 2010. (32. ÉVF.) 9-10. SZ. 34. OLD.